

ELENA CEAUȘESCU, NASA ULTIMULUI CPEx

Lungi și complicate teorii ce țin de ideologia marxist-leninistă și istoria Internaționalei comuniste au determinat „politica de cadre” a Partidelor Comuniste ajunse la putere. „Revoluționarilor de profesie” din prima generație a conducătorilor, comuniștii le-au urmat activității de carieră, produs al școlilor de partid și selecțiilor serviciilor de cadre. Vom prezenta începând din acest număr dosarele de cadre ale componenților ultimului CPEx, vârful cadrelor de partid din România socialistă.

Secret de partid

În vremea lui Stalin, biografia unui membru al Biroului Politic ținea de domeniul strict secret. Altfel și despre Stalin s-ar fi aflat că în tinerețe organizase furturi de bănci („exproprieri” pentru partid), că în exilul siberian concubinase cu o minoră, că avea cel puțin doi copii nelegitimi și câte alte fapte de muncă și viață nepotrivite staturii de demiurg. Interesant însă că asemenea documente n-au fost distruse de Stalin și s-au păstrat în arhivele sovietice.

Una dintre directivele Politburo, secretă și ea, stabilea că doar atunci când unul dintre componenții săi va fi supus „epurării”, viața sa putea fi cunoscută. Adică atunci când Stalin decidea că vreunul dintre vechii tovarăși se făcea vinovat de „trădare”, „sabotaj” ori „complot imperialist” erau puse la dispoziția organelor de anchetă documente cu date personale. Acestea erau apoi interpretate în funcție de interesele serviciilor speciale și implicit ale liderului de partid. Așa se face că pentru istoria Partidului Comunist din România date rele-

În anii '80, Elena Ceaușescu nu doar că își influența soțul, dar dicta efectiv politica de cadre a Partidului FOTO: Arhivele Naționale

vante aflăm din declarațiile foștilor ilegaliști anchetați și condamnați în procesele lui Lucrețiu Pătrășcanu și Vasile Luca.

Dacă documentele produse de serviciile speciale prezintă însă totdeauna „subiectul” în cele mai sumbre culori („monstru cu chip de om” fiind unul dintre invecțiile adre-

sate inculpaților în procesele politice), dosarele de cadre ce însoțesc propunerile de promovare sunt exact pe dos.

Veteranii partidului

În condițiile conspirativității, „revoluționarii de profesie” erau puțini.

Greu de găsit erau asemenea oameni din plămădă specială, apti să organizeze provocări, asasinat, atentate, greve, manifestații gălăgioase, mitinguri antiguvernamentale. Aventurieri capabili de deghizări, de rezistență în anchete și deportări și să trăiască sub identități și cu adrese false oriunde erau trimiși.

ROMÂNIA ÎN PRESA INTERNAȚIONALĂ

Perspective diferite asupra reformei în blocul estic

Chicago Sun-Times de la 22 octombrie 1989 scria despre modul în care țările din est răspundeau profundelor schimbări politice și sociale care cuprinseseră Estul. În toată această orchestră de măsuri și transformări, România se distinge prin imobilism.

Frankfurt, Germania de Vest – de la pornirea pe calea democratizării, până la atașamentul de nezdrunțat față de socialism, țările comuniste răspund în moduri foarte diferite în fața reformelor președintelui sovie-

tic, Mihail Gorbaciov. Săptămăna trecută, schimbarea balanței puterii din Germania de Est a fost o altă dovadă a influenței mișcărilor reformiste care fac valuri de-a lungul blocului estic. Însă viteza și sfera schimbărilor variază în funcție de nivelul de toleranță al conducerii fiecărei țări.

(Continuare în pag. a IV-e)

JURNALE PERSONALE

22 OCTOMBRIE

A urmat o urmărire de aproape 2 kilometri, pe Karl Marx, Berthelot, apoi la 23 August. La Centrul de Calcul am făcut la dreapta, ca să ajung la străduța în scări, să nu mă mai poată urmări cu mașina, nici nu mai puteam fugi, aveam senzația că mi-au luat foc plămâni. Am avut puțin răgaz pe străduța aceea, dar el a oprit mașina și a strigat din nou „Prindeți hoțul”, așa că am început din nou să fug strigând: „Sunt scriitorul Liviu Antonesei, mă omoară Securitatea!”. Cățiva oameni asistau din curți la toată povestea asta. Când am ajuns în 23 August, el aproape că-mi ieșise în față. Am traversat repede, gândindu-mă să mă refugiez în Universitate. Portarul îngrozit – a încercat să mă împiedice, spunându-mi: „Dom’ profesoare, mă dau afară din serviciu”. Deci, știa cine sunt. L-am lăsat în pace și am început să fug în sus pe 23 August, strigând în continuare, apoi mi-am dat seama că trebuie să fug în jos, așa că m-am întors. A întors și el mașina și-a venit după mine. Efectiv, cred că-și ieșise de sub control – nu văd ce folos putea obține din tot bătăcutul ăsta.

(Continuare în pag. a II-e)

JURNALUL ZILEI

Daniela Silivaș, trei medalii de aur

Au luat sfârșit Campionatele Mondiale de Gimnastică de la Stuttgart. Daniela Silivaș a cucerit trei medalii de aur la concursul pe aparate. Gimnastele române au totalizat 3 medalii de aur (Daniela

Silivaș), 2 de argint (în concursul pe echipe și Daniela Bontaș la sărituri) și 2 de bronz (Gabriela Potorac la bărnă și Cristina Bontaș la sol). Campioanele nu apar pe prima pagină a ziarelor, nu li se cer declarații, nici antrenorii lor nu sunt nominalizați.

(Continuare în pag. a II-e)

Organul vital al Odiosului dictatator și al Sinistrei sale soții

Fondat ca secțiune a Internaționalei a III-a, Partidul Comunist din România a fost structurat după regulamentele acesteia. Iar după intrarea în legalitate a copiat structurile de conducere ale PCUS, în cap cu Biroul Politic (BP) și liderul suprem. Ceaușescu a schimbat denumirea BP în Comitet Politic Executiv (CPEx). L-a dominat despotic până la moarte vorbind despre „democrația de partid”.

Matrioșka rusească și leadership-ul comunist

Una dintre particularitățile limbii de lemn în varianta comunistă este metafora „organismului”. Universul, societatea, partidul sunt reprezentate și tratate ca imense corpuri vii. „Organele” dinăuntru funcționează după principiile fiziologiei. Pot fi „sănătoase” sau „bolnave”, chiar „descompuse” ori, și mai rău, „putrede”. Profilații, măsuri și tratamente adecvate sunt stabilite de organul principal al partidului pentru (sub)organele sale.

O transpunere a meșteșugului de confecționare a păpușilor rusești a fost și gnoza leninistă. Iar insight-ul ei, poarta spre promovare a activistului de partid.

Document programatic al acestui metabolism social era statutul partidului. Potrivit lui, Partidul Comunist era condus de congres. Delegații la congres erau mandatați să decidă asupra ideologiei partidului, adop-

tării și modificării documentelor programatice și alegerii comitetului central și comisiei de revizie (control). Între congrese, partidul și țara întreagă erau conduse de Comitetul Central (CC). CC își desemna, la rândul ei, organele executive. În România, până la Congresul al IX-lea al PCR (1965) acestea s-au numit Biroul Politic, Biroul Organizatoric și Secretariatul partidului.

Ultima piesă a mecanismului era de fapt miezul lui („organul vital”) – Secretariatul, condus de liderul partidului (numit, la început, prim-secretar și mai apoi secretar general).

Schimbarea domnilor, bucuria... propagandiștilor

Înainte Congresului al IX-lea, Ceaușescu a schimbat numele organelor puterii. Va face o politică nouă – națională și originală – diferită Moscovei și predecesorului, voise el să convingă. La 22 iulie 1965, într-o ședință a Biroului Politic (BP), s-a aprobat propunerea de schimbare a numelui său în Comitetul Executiv al CC. Tot atunci s-a decis înființarea unui organ intermediar între Secretariat și Comitetul Executiv al CC, numit Preziidiul Permanent (1965-1974).

(Continuare în pag. a III-e)

ULTIMUL CPEx

Nicolae Constantin, fruntaș în ramura funcțiilor de stat și partid

Funcții deținute la 22 decembrie 1989: membru al CPEx și al CC al PCR (din 1979); președinte al Colegiului Central de Partid (din 1987); vicepreședinte al Consiliului Național al Oamenilor Muncii (din 1982); președinte al Consiliului de coordonare a profilării, specializării și cooperării în industria construcțiilor de mașini și industria metalurgică (din 1984); vicepreședinte al Consiliului central pentru tipizare, standardizare, norme și calitate (din 1984); deputat în Marea Adunare Națională (din 1975).

Decorații: Ordinul Muncii, clasa a III-a; Ordinul „23 August” (de trei ori) Construcția dosarului: în arhivele CC al PCR, dosarul lui Nicolae Constantin este unul dintre cele mai voluminoase, conținând 137 de pagini. Intrat în partid în 1945, a suportat peste cinci ani procedurile complicate ale verificărilor. Astfel că, pe puțin jumătate din numărul fiilor reprezintă copii și documente despre părinții, frații și surorile, cumnații și cumnatele sale. Unii, cu serioase „hibe”. Spre exemplu, Ioan Grigorescu (frate cu soția membrului CPEx) fusese exclus din partid în 1949. Se descoperiseră, în aceleași verificări, detalii biografice neîngăduite, „detamentului de avangardă proletar”. Conform referatului comisiei de verificare din Prahova, Grigorescu fusese ofițer distins cu ordinul Coroana României, deoarece făcuse cinci prizonieri sovietici pe frontal de Est.

Prinși deodată, îi închiseseră într-un baci pedându-i apoi nemților unul câte unul. Același Grigorescu participase activ și la rebeliunea legionară.

Numărul mare de file este și efectul interesului pentru anii de ucenicie și lucru în rafinării din zona Ploiești (1939-1944), regiunea fiind bine reprezentată în Mișcarea Legionară. Astfel au apărut „completări autobiografice”, zeci de referințe și caracterizări ale foștilor tovarăși de lucru, note de relații și referate întocmite de activiști și cadriști trimiși „în teren” pentru „clarificarea situației” lui Nicolae Constantin, a membrilor familiei și rudelor sale.

Soția, devenind casnică imediat după căsătorie, a fost omisă regulat de cadriști.

Date biografice: Primul document al dosarului (și ultimul în serie cronologică) este referatul întocmit de secția de cadre a CC la 23 octombrie 1969. Nicolae Constantin era atunci adjunct al ministrului Industriei Construcțiilor de Mașini și urma să fie trimis secretar cu probleme economice la județana de partid Arad. Datele esențiale ale biografiei sale sunt astfel menționate: „Membru de partid din anul 1945; născut la 28 mai 1925 în municipiul Ploiești; originea socială: muncitorească; naționalitatea română; studii: Institutul Politehnic; profesia: inginer mecanic.

(Continuare în pag. a III-e)

CALENDAR

22 octombrie (duminică)

Soarele a răsărit la 7:39, a apus la 18:20
Luna a răsărit la 0:05, a apus la 15:22
Sărbătoare creștină: Sf. Ier., întocmai cu apostolii, Averchie; Sfinții 7 tineri din Efes; Duminică a XXIII-a după Rusalii

S-a întâmplat la 22 octombrie 1989

● Președintele Zairului, Mobutu Sese Seko, a cerut grupărilor contrarevoluționare din Angola să înceteze ostilitățile și să se așeze la masa tratativelor cu reprezentanții guvernului angoloz.
● S-au încheiat lucrările din cadrul celei de-a treia faze a proiectului terminalului pentru cărbune, în Portul Qinhuangdao din RP Chineză. Proiectul includea docuri a căror capacitate situa acest port printre cele mai importante din lume în domeniu. Prin realizarea terminalului, capacitatea de manipulare ajungea la 60 de milioane de tone cărbune anual

Ramona VINTILĂ

Elena Ceaușescu, nașa ultimului CPEx

(Urmare din pag. 1)

S-a creat în Rusia sovietică, îi scria lui Troțki, alt vechi tovarăș, în 1920, un climat psihologic unde conducătorii au libertate deplină deoarece „organizațiile de partid se situează deasupra puterii sovietice ceea ce-i permite unui mercenar și unui demagog politic amoral, înzestrat numai cu elocință, să ajungă până la vârful ierarhiei sociale”.

Cine poate ajunge și cine nu e în dreptăți decideau serviciile de cadre.

Nomenklatura 1 și 2

În 1925, Biroul Politic al CC al PCUS, condus de Stalin, a votat două rezoluții speciale care înființau „Nomenklatura nr. 1” și „Nomenklatura nr. 2”. „Nomenklatura” înseamna lista posturilor importante unde urmau să fie plasate persoane core-spunzătoare. În prima listă erau înscrși activiști numiți de Biroul Politic și confirmați de Comitetul Central, ocazie cu care candidații trebuiau să poarte discuții cu personalități ale partidului și statului sovietic ce decideau aprobarea. Stalin, se povestea, obișnuia să privească țintă în ochii candidatului. După care îi adresa întrebări de genul: „Cum luptați dvs. personal împotriva troțkismului?” sau, „Aveți posibilitatea să îndepliniți planul cincinal?”. A doua listă conținea candidații propuși pentru funcțiile de directori ale marilor trusturi, șefi de centrale industriale sau adjuncți ai comisarilor poporului. Activiștilor menționați în asemenea liste li s-a spus, „nomenklaturii”.

Într-un amplu studiu dedicat acestei categorii, M. Voslenski (1990) o descrie astfel: „Nomenklaturistul deține puterea și privilegiile nu pentru că muncește, ci pentru că ele îi sunt acordate datorită postului, a funcției ocupate de el. Iar funcția o capătă prin hotărârea organului de partid superior. Pentru a obține o asemenea hotărâre, respectivul trebuie să fie un carierist norocos. Iată de ce în rândurile nomenklaturii domnește spiritul carierismului. Carierismul este trăsătura fundamentală a gândirii de clasă a nomenklaturii”. Deoarece pentru deținerea unui funcții cel care aspiră la ea nu are nevoie decât formal de un mandat popular, gândurile și acțiunile candidatului sunt centrate pe

Emil Bobu era secretarul CC responsabil cu probleme organizatorice. În realitate, „Tovarășa” îl trata ca pe subalternul ei direct în chestiuni de cadre FOTO: Arhivele Naționale

manevrele pe care trebuie să le facă în scopul de „a crește” – cum este denumită în jargon politic „promovarea”. (...) „Nomenklaturiştiîi cunosc o regulă nescrisă: numai acela își poate menține postul în cadrul nomenklaturii care se străduiește să avanseze. Cel care încearcă doar să-și mențină funcția o va pierde, deoarece va fi înlăturat de cei de jos care se cațără.”

Ce intrigi, lingușeli, delaționi,

mituiri – chiar crime pentru putere – s-au făcut în slujba carierei de partid!

Ceaușescu i-a transferat Lenuței șefia cadrelor

S-a spus pe bună dreptate că atuuil lui Ceaușescu în accesul la putere a fost funcția de secretar al CC cu probleme organizatorice. Din 1956 fusese supervizorul selecțiilor, promovărilor

verificărilor, epurărilor și rotirilor în funcții a înalților activiști de partid din teritoriu și de nivel central. Mai-marele peste toate dosarele de cadre „îi avea la mână” și pe foștii ilegaliști, și pe cei noi, de el promovați.

Nu degeaba către sfârșit i-a transferat nevestei această putere. Deși din 1982 secretarul cu organizatoricul era Emil Bobu, prerogativele funcției sale erau anihilate de șefia Elenei Ceaușescu. Formal, aceasta nu deținea vreo

funcție care să-i confere puteri depline asupra cadrelor. În practica relațiilor din CPEx însă, „Tovarășa” îl trata pe secretarul CC cu organizatoricul ca pe subalternul ei direct în chestiuni de cadre.

Astfel, soața secretarului general a decis în toamna lui 1989 asupra fiecărei candidaturi de participant la Congresul al XIV-lea și a fiecărui membru din ultimul CPEx.

Lavinia BETEA

JURNALUL OMULUI SIMPLU

Incendiu la Întreprinderea de Construcții Navale din Constanța

(Urmare din pag. 1)

Imediat, directorul general l-a invitat să-și facă propria anchetă. Iar până nu se află cauza incendiului, să se abțină de la a face el încadrări juridice.

Au urmat audierile de la Securitate și Poliție. De la CC al PCR s-a deplasat o comisie de anchetă. Ceaușescu fiind informat că la șantier a ars secția I, a făcut asocierea cu secția I Construcții Noi.

Directorul general l-a liniștit, informându-l că nu era vorba de acea secție, ci despre o hală veche ce urma să fie dată la casare. A oprit astfel o foarte probabilă arestare a mea, a directorului tehnic al șantierului și a directorului fabricii.

Așa cum se obișnuia, am fost analizat în ședințe de partid, criticat și sancționat, iar eu trebuia să-mi iau angajamentul că voi remedia efectele dezastrului cu forțe proprii și că nu se va mai întâmpla. Ironia momentului a fost că, tocmai în timp ce eu îmi luam un asfel de angajament, a intrat în sală un muncitor strigând că este incendiu la un alt atelier, de la secția mecanică din fabrica de reparatii.

După câteva zile de anchete și investigații tehnice, pentru aflarea cauzei izbucnirii incendiului am fost pus să stau lângă un tablou electric cu o siguranță fuzibilă în mână pentru a fi fotografiat. I-am întrebat pe anchetatori de ce. Ei mi-au spus că asta e cauza, un scurt-circuit de la această siguranță.

JURNALE PERSONALE

(Urmare din pag. 1)

În parcul din josul Universității era Ani Cojan cu niște colege. A venit spre mine – colegele nici nu știu unde și când au dispărut! – și-a încercat să mă liniștească. Repetam obsedat: „Securitatea vrea să-mi insceneze un proces de drept comun”. Tipul a început să strige: „De ce te iei de femei pe stradă”, dar aici Ani a fost foarte bună și-a început să urle la el. Am luat-o cu Ani în jos spre Bibliotecă, mașina continua să se țină după noi. L-am întâlnit pe Sorin (Antohi), apoi pe Tavi (Nicolae). Le-am povestit ce mi s-a întâmplat, apoi mi-au propus să mă ducă până acasă. Eram frânt, cu plămâni în flăcări, transpirat tot. Uitaseam și că port punga cu sare și surubelniță în buzunar de aproape o săptămână. Am refuzat să merg cu troleibuzul, obsedat fiind că îmi vor pune un portmoneu străin în buzunar! Nu ne-a mai urmărit când am luat-o spre Păcurari, cel puțin nu mașina respectivă. Pe drum, Sorin mi-a spus că același tip îl amenințase dimineață în Piață, când voise să intre în vorbă cu Tereza. Deci, această supraveghere „în aproape” începuse cel puțin de dimineață.

JURNALUL ZILEI

(Urmare din pag. 1)

Și amatorii de fotbal au avut o duminică plăcută. Dinamo și Steaua au obținut victorii, „confirmându-și valoarea”.

Bilanț la TIB 89

„Comerț – Cooperare – Dezvoltare – Pace” a fost deviza celei de-a XV-a ediții a Târgului Internațional București. În bilanțul prezentat, România a expus produsele a 700 de centrale industriale și întreprinderi. Li s-au alăturat 610 firme străine. 32 de țări au avut pavilioane naționale, fiind astfel menționate: Albania, Australia, Austria, Bangladesh, Belgia, Brazilia, Bulgaria, Canada, Cehoslovacia, Chile, Costa Rica, Cuba, Elveția, Franța, RD Germană, RF Germania, Israel, Italia, Iugoslavia, Japonia, Nigeria, Norvegia, Palestina, Polonia, Spania, Suedia, Statele Unite ale Americii, Tunisia, Turcia, Ungaria, Uniunea Sovietică și Zair.

Blocaje financiare

Articolele critice apărute în presă avertizau asupra dificultăților de a cunoaște fața reală a economiei din acea perioadă. O anchetă jurnalistică la întreprinderea Napochim din Cluj-Napoca era relevantă. Napochimul producea în 1989 circa 5.000 de sortimente (produse din mase plastice, materiale stomatologice, rechizite școlare etc.). Era fruntaș la toți indicatorii, inclusiv la costurile (și economiile) planificate. „Succese umbrite de o singură «excepție»: producția marfă vândută și încasată”, observa jurnalistul Virgil Lazăr de la România Liberă. Sute de mii de lei îi datorau întreprinderi din București, Timișoara, Bistrița. De trei milioane de lei era datoria întreprinderii clujene „Tehnometal” din Cluj-Napoca. Întrebată de ce n-a virat banii, șefa compartimentului contabilitate de la „Tehnometal”, Maria Coța, a răspuns prompt, „Pentru că nici noi nu am reușit să încasăm în nouă luni 110 milioane, intrând în blocaj.”

O secvență prezentată ca excepție, în realitate, „o reacție în lanț”, cum îndrăznește să consemneze reporterul.

Plămâni de oțel

Scinteia a reprodus integral cувântarea Elenei Ceaușescu la Plenara Consiliului Național al științei și învățământului. Plămâni de oțel îți trebuiau să citești fraze precum aceasta: „Lucrările plenarei noastre se încadrează în acțiunea de largă dezbateră democratică a documentelor ce vor fi adoptate de cel de-al XIV-lea Congres al partidului – la care participă practic întregul nostru popor, aceasta fiind cea mai cuprinzătoare și aprofundată dezbateră din istoria țării și care ilustrează cu putere adeviziunea întregii națiuni la politica de construcție socialistă, hotărârea tuturor oamenilor muncii de a înfăptui neabătut această politică ce corespunde deplin intereselor fundamentale ale României socialiste, de dezvoltare liberă, independentă și suverană pe calea progresului economic și social, de ridicare continuă a bunăstării materiale și spirituale a poporului”.

Cărțile săptămânii

De sub teighea s-au vândut cărțile anunțate de revistele culturale ale săptămânii. La Editura Univers apăruseră „Păstorii nopții” de brazilianul Joge Amado și micro-romanele lui George Sand, „Amintiri din Berry și Doamnele verzi”. Eseurile lui George Andru, „Viață și semn” (Editura Cartea Românească), erau recomandate ca „premieră în aprofundarea unor zone ale umanului de la granițele științelor actuale mai puțin abordate”. Pentru copii, Editura Ion Creangă a oferit cartea lui Alexandru Mirodan „Întâmplări din mileniul III”.

În cazărmi – „Glorie” și „Comandantul Suprem”

Febrele pregătiri s-au făcut în cazărmi pentru festivitățile de Ziua Armatei. Acestea au debutat duminică în unități militare și școli de profil. Simpozioane, sesiuni de comunicări științifice, vizite la monumente istorice, filme educative au făcut deliciul duminical al soldaților. Concertele omagiale au conținut în acest an și creații noi precum poemul simfonic „Glorie” și cantatele „Slăvim pe-al țării președinte”, „Partidul, Ceaușescu, România” și „Comandantul suprem”. Autorii lor nu sunt menționați.

Nici câți elevi au depus în aceeași duminică jurământul în școlile militare ale Ministerului de Interne nu s-a consemnat public.

Plan la consum cultural

La Ateneul Român, a început, la ora 11:00, stagiunea educativă pentru elevi cu concertul introductiv „Orizonturile muzicii” prezentat de Radu Ghecea. Filarmicile din toată țara aveau același program. Liceele aveau, de asemenea, plan de abonamente la concerte simfonice și la stagiunea teatrală. Orchestrele simfonice și trupele de teatru evoluau și în deplasări programate de la începutul stagiunii în orașele și comunele mai răsarite din fiecare județ. Amintiri calde din sălile neîncălzite au păstrat însă și artiștii și spectatorii.

Lavinia BETEA

Degeaba mi-am schimbat hainele când am ajuns acasă, degeaba am luat aspirine. Acum, a doua zi seara, mă simt ca dracu’ și am 39 de grade. E duminică și nu pot găsi nici un doctor. Mama e de părere că am făcut pneumonie, iar în casă nu avem nici un fel de antibiotice. Senzația mea e că plămânul stâng nu funcționează. Am luat aspirine, mama mi-a făcut un fel de comprese cu spirit, dar mă simt ca dracu’. Sunt tot mai convins că nebulul a reacționat la chestia cu bulanul ca legitimație la nevastă și femei. Ce naiba? Numai complexați și-au găsităștia să angajeze? Efectiv, mi se pare greu de crezut să fi avut ordin să procedeze așa – nu pot fi toți șefii lui atât de cretini, ce naiba?! Cu greutate, am reușit să scriu un memoriu către conducerea Universității în care am relatat amănunțit întâmplarea și am cerut protecția instituției la care – cel puțin deocamdată! – încă mai lucrez. O să-l ducă mâine mama. Ce altceva aş putea face într-o astfel de împrejurare? Știu eu, poate să încerc să anunț căt mai multă lume, să sparg zidul tăcerii pe care, sunt convins, au intenția să-l ridice.

Liviu Antonesei, Jurnal din anii ciumei: 1987-1989. Încercări de sociologie spontană, Iasi, Polirom, 1995, p. 104-106

Zi de milioane în Câmpina, acest centru mundi indiscutabil. Invadează soarele, lumina, căldurile, muscoii. Vine și Mișu să mă ia în lumea largă. Dar eu am enorm de lucru, el nu se lasă, și așa pierd toată ziua. Hălăduim peste me-leagurile câmpinene tomatice și atât de însorite. Mișcarea, zice Mișu vorbă mare, face bine la osănă. Străbătem Bulevardul, cu o bere la bord, traversăm spre Casa de Cultură, prin fața Liceului „Petrol”, facem la dreapta până la „Bombay” și de aici la marele și ospitalierul „Lac”. Abia spre seară ajung acasă. „Pendulul lui Foucault”, al doilea roman al lui Umberto Eco, bate toate recordurile obținute de „Numele trandafirului”. Istoriște despre templieri, cruciați, masoni și alți contemporani ai lor. Corespondența lui Roger Martin du Gard (la Galignard), 1930-1932, peste 600 de pagini. Mă gândesc să-i mai scriu lui Tase, el păstrează corespondența de la oricine, celelalte peste o mie de scrisori ale mele în diverse locuri s-au răcit de bună seamă. Și așa s-au dus pe apa sămbetei vreo 4.000 de pagini, esențiale pentru biografia mea! Iaca ce scriu dacă am „servit” cu Mișu, în faimoasa noastră aventură, diverse lichide...

Constantin Trandafir, 1989. Vedere din provincie. Jurnal, București, Editura Vestala, 2009, p. 199-200

Nicolae Militaru
Scinteia, nr. 14.672/1989

ULTIMUL CPEX

Nicolae Constantin, fruntaș în ramura funcțiilor de stat și partid

(Urmare din pag. 1)

Din anul 1939 și până în 1950 a lucrat ca ucenic și muncitor strungar în mai multe întreprinderi și rafinării din Ploiești. Din 1950 a fost trimis de întreprindere la Institutul Politehnic din București de unde în 1955 a devenit inginer mecanic".

Studii: Conform autobiografiei dateate 11.XII.1959, Nicolae Constantin a urmat cursuri primare și gimnaziale la școli din Ploiești (1932-1939), cursuri de propagandisti de două luni și doi ani Universitatea serală de partid din Ploiești (1956-1958).

Ca majoritatea intelectualilor epocii, a „sărit” peste studiile liceale. A absolvit Facultatea de Mecanică a Institutului Politehnic București (studii la zi între 1950 și 1955) și Școala Superioară de Partid „Ștefan Gheorghiu” (curs fără frecvență între 1965 și 1968).

Moment-cheie în ascensiunea politică: Este descris astfel în autobiografia din decembrie 1959: „1939-1942. Am fost ucenic și strungar la fosta întreprindere Româno-Americană de unde în anul 1942, împreună cu doi tovarăși de muncă, am cerut mărirea salariului, iar șeful de atelier care era neamț, pentru a înfricoșa pe ceilalți muncitori să nu mai ceară mărirea salariului, am fost toți trei arestați din atelier de către corpul de gardă unde ne-au ținut 24 de ore sub bruscări și amenințări, după care ne-a concediat, datorită acestui fapt am fost nevoit ca din 1942 și până după 23 august 1944 să lucrez la diferite ateliere particulare din Ploiești”.

O persecuție... romanțată! Deoarece, în declarația dată la Chestura Municipiului Ploiești la 3 martie 1943, Nicolae Constantin relatase că: „Am lucrat la Româno-Americană 4 ani și în ultimul timp aveam 33 de lei pe oră. Deoarece viața s-a scumpit, am cerut mărirea salariului cu 9 lei pe oră și nevoind să-mi aprobare direcțiunea fabricii, am prezentat în scris demisia și după 14 zile am plecat din serviciu. În prezent sunt angajat la Uzinele Mărgineana cu 46 de lei pe oră de la 1 martie 1943”. Verificându-i spusele, cadristăii au atașat la dosar și o copie după respectiva demisie și adresa Societății Româno-Americane către Chestură. Firma solicita măsuri de pedepsire pentru 13 dintre lucrătorii săi, pentru că „lipsea de lucru nemotivată, deși sunt mobilizați pentru lucru sau rechizițiuni”. În poziția a doua a listei atașate e menționat și Constantinescu Nic. Deoarece acela (nume subliniat de cadristă ca identificat cu Nicolae Constantin) lucrase între timp la altă firmă, nu poate învinovă „motive serioase”.

Obiectiv cu producție destinată frontului,

Nicolae Constantin a fost ales în CPEX la Congresul al XIII-lea al partidului din 1979 Fototeca online a comunismului românesc C185/1979

Societatea Româno-Americană Teleajen fusese înștiințată de Chestură la 16 martie 1943 că împotriva a trei dintre lucrătorii nominalizați – printre care și Constantinescu Nicolae – s-au luat măsuri de trimitere în judecata Curții Martiale. Simultan a emis însă o înștiințare numitului Constantinescu de prezentare... la lucru.

Deși tânărul Nicolae Constantin abandonase vechiul loc de muncă pentru un salariu mai mare la 21 februarie 1943, nota de concediere a fost avizată de Divizia a 18-a Munte abia la 14 mai 1943.

Cu trecerea anilor și schimbarea regimului, episodul putea fi interpretat în multe feluri. În caz de promovare – act de împotrivire la exploatarea burghezo-impe-

rialistă ori la războiul contra Uniunii Sovietice. Și invers în situația „epurării”.

Cariere politică: După primele școli de partid absolvite, Nicolae Constantin a fost numit în „funcții de răspundere pe linie economică”: de la inginer principală a avansat la director de antreprize industriale din zona Ploiești (1956-1961). În 1960 a fost promovat și politic (membru al biroului raional de partid Ploiești).

Din „teren” reținem funcția de secretar de regiune și județean pe probleme economice la Ploiești, Hunedoara și Arad și al comitetului municipal București. A fost și prim-secretar la Galați (1977-1978). În total, circa 30 de funcții! Cele mai importante dintre funcțiile sale de stat au fost: viceprim-mi-

nistru al Guvernului (1979-1982; 1984-1987); președinte al Comitetului de Stat al Planificării (1979-1981); reprezentant permanent al RSR la CAER (din 1981); ministru al Comerțului Exterior și al Cooperării Economice Internaționale (1982). Putem presupune că pentru soții Ceaușescu fusese un „cadru de nădejde” în impulsionearea și organizarea eficientă a diverse sectoare economice. „Făcuse ordine”, căci a urcat întruna în ierarhie.

Critica și autocritica: „Nu a citit. Nivelul politic slab, ajutat, are perspective de creștere” (Concluzii ale chestionarului Comisiei de Verificare, dateate ianuarie 1950); „Fată de muncitori are o comportare tovarășească, fiind apreciat și stimat de ei, însă uneori în activitatea sa manifestă îngâmfare, dar ajutat poate lichida cu această lipsă” (Referat cu antetul Comitetului Regional Ploiești de la 27 noiembrie 1960); „Putem arăta că este o fire c-am (sic!) domoală însă angrenat și ajutat de către Organizația de Partid, poate obține rezultate mai bune în munca sa de zi cu zi” (Referat cu antetul Organizației PMR ISCM Brazi de la 30 martie 1960).

Pete la dosar: Din dosarul de cadre reiese și că ucenicul Constantin Nicolae a fost pedepsit pentru... furt! La 8 martie 1940, un anume „supus la serviciu” (după propria-i declarație) a adus la cunoștință „domnului Nibis” că „la controlul ce sa făcut la poartă sa găsit la ucenicu Constantin Nicolae nr. 514 dela Atelieru Mecanic 6 Bucăți de alamă Pe care le scotea afară” (ortografia aparține autorului). Gardianul vigilent a fost răsplătit cu 100 de lei de adresare, iar tatăl ucenicului a fost chemat la școală și înștiințat că fiul său a fost sancționat cu o exmatriculare de șase zile.

Probleme personale: A fost îndosariat un singur raport către Ceaușescu despre boile de care a suferit Constantin Nicolae. Ministrul Sănătății, Eugen Proca, raporta șefului suprem că Nicolae fusese internat la 2 martie 1982 la Spitalul Elias cu diagnosticul: „Sinuzită maxilară stângă acută; cardiopatie ischemică cronică dureroasă; spondiloză predominant cervicală, cu tulburări de irigație vertebro-bazilară”.

Din dosarul de cadre nu reiese dacă a avut copii, necazuri în căsnicie, gusturi, hobby-uri și plăceri – detalii încadrate în „viața de partid” la capitolul „probleme personale”.

Amintiri și memorii: Nici unul dintre foștii componenți ai CPEX care au dat interviuri ori și-au publicat memoriile nu povestesc episoade ale căror protagonist să fi fost Nicolae Constantin.

Lavinia BETA

Privilegiile nomenklaturii de la Lenin la Gorbaciov

(Urmare din pag. 1)

Cu trecerea anilor, au sporit privilegiile locatarilor Kremlinului. Personajele superioare aveau dreptul la rații suplimentare de alimente, la locuințe speciale și alocații pentru îmbrăcăminte, îngrijire medicală în poli-clinici și spitale speciale. Călătoreau prin Rusia în vagoane tapițate, în vreme ce călătorii obișnuți se băteau pentru un loc pe banchetele de lemn. „Vărfurile” puteau petrece lungi sejururi în sanatoriile din străinătate pe cheltuiala guvernului. Acest acces privilegiat la bunuri și servicii – gratuite sau la un preț de câteva ori mai mic decât cel al pieței – reprezenta un venit mult mai mare decât retribuția lunară.

Fiecare membru al Politburo avea repartizată și o reședință proprie, la țară (dacea). Primul primise o astfel de vilă însuși Lenin, instalat, în octombrie 1918, la fosta moșie a unui general țarist, în Gorki, la 35 km de Moscova. Troțki s-a stabilit în palatul aristocratului Iusupov, ucigașul lui Rasputin. Stalin și-a ales reședința unui fost magnat al petrolului. În palatele și vilele „dușmanilor poporului” au domiciliat apoi noii conducători ai țărilor sovietizate. Una dintre primele case unde-a locuit Gheorghe Gheorghiu-Dej, după ieșirea din închisoare, fusese a lui Max Auschnitt.

După moartea lui Stalin, familiile liderilor sovietici s-au mutat din Kremlin. În vremea lui Hrușciov, pentru nomenklatură s-au construit cartiere speciale. La București, Cartierul „Primăverii” din București era interzis accesului cetățeanului, ca și zonele reședințelor speciale de la Neptun, Snagov și Predeal.

Reversul monedei

Calitatea oficială conferea liderilor comunisti o imunitate în fața legii, similară cu aceea a înalților funcționari imperiali: n-aveau a se teme decât de țar.

Iar „țarul roșu”, Stalin introdusese în toate spațiile destinate nomenklaturiștilor sisteme speciale de verificare și ascultare. Personalul administrativ și cel de pază aparțineau serviciilor speciale. La sfârșitul zilei de muncă, fiecare paznic și servitor raporta despre „obiectivul” său. În caz că vreun înalt activist dorea să renunțe la privilegii, se făcea vinovat de sustragere de la „controlul partidului”.

Schimbarea din funcție presupunea și schimbarea habitatului. În caz de pro-

movare, se muta cu întreaga familie într-o vilă mai mare. „Trimis la munca de jos”, pierdea casa și privilegiile. De notat că mobilierul și toate obiectele din dotarea unei astfel de locuințe se înregistrau în listele de inventare ale gospodăriei de partid. În formalitățile schimbării din funcție erau incluse și operațiile de predare-primire a locuințelor cu întregul lor inventar.

Frica dictatorilor

Se înțelege că se crea astfel un tipar distinct al „vârfului de partid”. Fidel conducătorului, servii cu superiori, dar brutal și grosolan cu subordonații, logoreic, incompetent, carierist și... suspicios.

De suspiciune și frică boala însă și șeful suprem. Așa au început Brejnev și Mao să-și promoveze membrii familiei în posturi înalte. La București, în anii '80, clanurile Ceaușescu și Petrescu împânzeau vărfurile puterii.

Oricât ar părea de paradoxal, climatul puterii e dominat de frică, suspiciune și insin-gurare. Dar și acestea erau „speciale”! Li Zhsui, medicul curant al lui Mao Zedong, a descris astfel neurastenia dictatorului: „Cauza principală care îi provoca lui Mao nerurastenia era alta decât în cazul oamenilor obișnuți. În calitate de conducător suprem al țării, el era cauza multor altor neurastenii ale celorlalți oameni. Neurastenia lui Mao își avea rădăcinile în permanența lui teamă că ceilalți membri de frunte ai partidului nu-i sunt loiali și că erau foarte puțini oameni în cadrul partidului în care putea avea încredere în mod sincer. Simptomele deveneau mult mai severe la începutul unei agitate campanii politice. Din momentul în care Mao începea să-și elaboreze strategia și până când lucrurile ieșeau așa cum dorea el, avea un ritm de somn agitat și neregulat timp de săptămâni și luni în șir”.

Fără excepție, biografii lui Stalin i-au remarcat insomnia. Fără somn, Stalin seșea în biroul său din Kremlin până spre miezul nopții. Ceilalți urmau programul lui. Dacă Stalin telefonează și ei s-au culcat?! – se temeau liderii din întreg lagărul socialist. Astfel că mai-marii de la București, Budapesta sau Praga își făceau somnul după orarul Kremlinului. De la birou, Stalin pleca însoțit de membrii Politburo, reținându-i până spre dimineață. Nu de drag, ci de frică: în absența sa, ar fi putut complota împotriva-i.

Lavinia BETA

DIN ARHIVA CC AL PCR

Declarații de iubire pentru clasa muncitoare

Subsemnatul, Constantin I. Nicolae, născut la 25 Aprilie 1925, în Com. Ploiești (sic!), Jud. Prahova, de meserie strungar în fier la Soc. Româno-Americană, conștient fiind de scopul și sarcinile organizației comuniste, doresc a mă înscrie în rândurile Partidului Comunist, care apără și susține interesele clasei muncitoare.

Am citit Istoria Partidului, din care am înțeles greutățile și luptele clasei muncitoare, duse cu capitaliștii și asupritorii ei.

De la (sic!) început am simpatizat cu clasa proletară, pe care vreau să o susțin neîncetat. 28 August 1945

...

Tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român

Tovarășul Constantin Nicolae, în vârstă de 56 ani, membru al Comitetului Politic Executiv, viceprim-ministru al Guvernului, s-a internat în Secția medicală A a Spitalului Elias

în ziua de 2 martie 1982, cu diagnosticul: sinuzită maxilară stângă acută; cardiopatie ischemică cronică dureroasă;

spondiloză predominant cervicală, cu tulburări de irigație vertebro-bazilară.

Tovarășul rămâne spitalizat pentru tratament și completarea investigațiilor.

Ministru, Eugen Proca
Arhivele Naționale, Fond CC al PCR – Secția Cadre, dos. nr. C/1260

Organul vital al Odiosului dictator și al Sinistrei sale soții

(Urmare din pag. 1)

Cu excepția numelui, nu era o noutate nici aceasta (între 1950 și 1954, matrioșka organelor sovietice, copiată de Dej, avusese aceeași marionetă intermediară numită „birou organizatoric”). „Expresie a largirii democrației”, crescuse, în schimb, numărul componenților în loc de 13 membri, cât număra BP pe vremea lui Dej, acum erau 25 (15 membri titulari și 10 supleanți). Preziidiul Permanent avea șapte membri, iar Secretariatul nouă (în vremea lui Dej, doar patru).

Se înțelege că unanim Congresul al IX-lea al PCR a aprobat propunerile (statutar) avansate. Rolul și funcțiile Comitetului Executiv nu se abăteau de la acelea ale BP. Prin deciziile sale se convocau congresele naționale, conferințele și plenarele CC, sesiunile organului legislativ, se stabileau componența și inițiativele legislative ale guvernului și Consiliului de Stat, politica de partid și de stat, numirile și revocările din funcțiile de nivelul „nomenklaturii” 1 și 2, precum și cele din vârful Armatei și Securității, componența și mandatul delegaților în reuniuni și instituții internaționale, distincțiile importante din stat.

În 1974, cu aceeași motivație propagandistă a „democratizării vieții de partid”, Ceaușescu a sporit numărul componenților la 34 și i-a schimbat denumirea în Comitet Politic Executiv (CPEX). A rebotizat și Preziidiul Permanent în Birou Permanent al CPEX (1974-1989). Iecundă etapă de muncă și creație socialistă au avut atunci propagandiștii la Editura Politică, manageriații de Valter Roman (1964-1983), a fost în plutonul de frunte. Căci să editezi și reeditezi, după „imperativele prezentului”, broșuri și cărți propagandistice era „sarcină de excepțională însemnată”.

Petoată durata ființării organelor menționate, Elena Ceaușescu a fost o instanță omniprezentă, asigurând interfața lider suprem și fundalul celorlalți. Mușcați de colții dezastrului, Dumitru Popescu și Paul Niculescu-Mizil și-au descris seful în ipostază de Ianus. În prima etapă – cu față bună. Iar după asocierea nevestei la putere – ridicol tiran, desăvârșit posedat de-o malefică Evă.

Unul peste cât mai mulți

Ar fi multe de spus despre falsul democrației lui Ceaușescu, relația liderului cu ceilalți decizionali, grila de selecție și profilul de personalitate al componenților CPEX.

Ne vom limita în cele ce urmează la câteva precizări. Întâi că schimbările lui Ceaușescu au fost butaforice. Democrația mai multă n-a fost în partid prin creșterea numărului de componenți ai CPEX (25 fuseseră în anul 1965 și 48 în anul 1984). Nici desele intriniri (cel puțin o dată la două săptămâni) ori diversitatea temelor de discuție n-au schimbat raporturile de putere ale celorlalți cu secretarul general și Elena lui. Să stăpânească peste cât mai mulți a fost, în fapt, scopul lui Ceaușescu.

Astfel că la ședințele CPEX, în anii '80, erau invitați și membrii guvernului, primii secretari de județe și șefii de centrale industriale. Incompetenți în chestiunile discutate, membrii CPEX se pierdeau printre ceilalți. „De altfel, membrii CPEX primeau foarte adesea materialele în dimineața zilei respective, ba câteodată chiar la intrarea în sală, a relatat Dumitru Popescu după moartea lui Ceaușescu. Un braț de hârtii de câteva kilograme, care ar fi necesitat cel puțin o săptămână de studiu.” Dezbaterile și întrebările nu-și mai găseau astfel rostul. „Materialele au fost discutate și rediscutate”, devenise, conform stenogramelor, formulă de deschidere a ședințelor CPEX. Finalizate cu „atunci să fim de acord”. Între aceste stereotipuri verbale ale secretarului general, scrie Dumitru Popescu, ședința „se reducea fie la un monolog, fie la dialogul dintre Ceaușescu și unul sau altul din membrii guvernului – de fapt și acesta un fel de interogatoriu”. Bazat pe „raționamentul” că partidul crease toate condițiile de aplicare a deciziilor sale. Căuză unică a oricărei devieri sau incapacități de acțiune era „conștiința socialistă” a celorlalți – insuficient ori inefficient formată și dezvoltată. „Așa nu se mai poate!” – se infuria Ceaușescu, amenințând vinovatul cu „judecata poporului”.

În toată istoria CPEX-ului, pe Ceaușescu nu l-a înfruntat nimeni. Ceaușescu era Tovarășul, Cum Dumnezeu era pentru cler „Domnul” și nimic mai mult, a povestit

Dumitru Popescu în „Elefanții de porțelan”. Un fel de a face ca singularul numelui comun să devină nume propriu. În activul de la județe și orașe, Ceaușescu era numit «șeful cel mare» (...), epitetul suna ca prima treaptă spre străna voivodală, spre consacraea istorică de genul «Ștefan cel Mare». (...) Noi, cei din CPEX, i-am spus multă vreme «tovarășe Ceaușescu». Dar în ultimii ani consecvenții acestei adresări rămăneau în minoritate, căci proliferase și în CPEX, printre noii veniți, formula oficială de «secretar general». Părea straniu și ireverențios să-i mai spui pe nume”.

Forma extremă a „descompunerii”

După procesul Ceaușeștilor a exista și un „proces CPEX”, unde au fost, inițial, acuzați toți membrii titulari votați de Congresul al XIV-lea al PCR din noiembrie 1989. Difuzarea lui a continuat seria „dezvăluirilor” de presă despre „odiosul dictator” și „sinistra lui soție”. Proști și incuți a fost tușa centrală din portretele Ceaușeștilor. Cu finalitatea (nepotrivită) de desăvârșiți manipulatori.

Dezastrul lui Ceaușescu e și eșecul grupului de decizie. Prezis de teorii ale psihosociologiei și elitelor politice de circulație pe-atunci, în exteriorul lagărului comunist. Conform „efectului groupthink”, teoretizat de I. Janis în 1977, toate deciziile care au însemnat un fiasco în politica americană după cel de-al doilea război mondial sunt determinate de anumite caracteristici ale grupului de decizie. Un nivel înalt de coeziune între membrii grupului, izolarea acestora de influențe externe, absența procedurilor de examinare a pozițiilor pro și contra, stresul ridicat, indus prin amenințări, lipsa de speranță în acceptarea altor soluții decât cele avansate de lider sunt simptomele care determinaseră și războiul din Vietnam. Liantul și creatorul unui astfel de grup e totdeauna un lider autoritar, conducător de succes, prin excelență și exclusiv, pe termen scurt.

CPEX-ul lui Ceaușescu a evoluat astfel până la forma extremă a „descompunerii organului vital”.

Lavinia BETA

ECONOMISEȘTI și CITEȘTI!

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

O colecție de literatură românească

În fiecare miercuri, numai cu

JURNALUL NAȚIONAL

CEL MAI CITIT ZIAR DE CALITATE

www.jurnalul.ro

10⁹

LEI

Cărțile se distribuie la chioșcuri sau cu abonamentul Jurnalul PLUS și Jurnalul cu Carte.

ROMÂNIA ÎN PRESA INTERNAȚIONALĂ

BLOCUL ESTIC, CUPRINS DE FEBRA SCHIMBĂRII

Thomas Palmer scria în The Boston Globe, din 22 octombrie 1989, despre transformările tot mai evidente și mai profunde în Estul Europei.

„La Budapesta, deasupra clădirii parlamentului maghiar, steaua roșie comunistă cu cinci colțuri nu mai este luminată pe timp de noapte: «Au zis că s-a defectat, sau ceva», spunea săptămâna trecută o membră a biroului de presă. Soarta stelei, pe care noul guvern democratic maghiar a programat să o scoată în primăvară de pe clădirea parlamentului, este simbolică pentru situația comunismului din Europa de Est. Experimentul pe termen lung al colectivizării forțate da semne de degradare, poate chiar de prăbușire. Polonezii și maghiarii aflați în fruntea mișcării spre autodeterminare spun că va fi greu să de obişnuiească fără ochelarii de cal purtați timp de patru decenii, atitudinile față de problema economică și expresia umană fiind profund îndoctrinate. Dacă aceștia au dreptate – iar liderul sovietic, Mihail Gorbaciov, dă semnale încurajatoare în acest sens – s-ar putea să fim martorii unui nou aranjament al mozaicului european: angajamentele militare ale Pactului de la Varșovia respinse sau uitate, foști sateliți sovietici activând în interiorul Pieței Comune Europene, o Confederație Germană, sau într-o bună zi, chiar o Germanie unită. Iar aceasta ar însemna că națiunile odinioară prizoniere ale Războiului Rece ar putea fi din nou libere. Cele două Europe fiind unite, se poate ca NATO să devină anacronică. Acestea sunt niște noțiuni îndrăznețe, neclarificate. «Din 1992 vrem să devenim o parte intrinsecă a Europei unite», spune György Ruttner, liderul Partidului Social Democrat Maghiar, partid cu simpatii occidentale. «Până în 1992 acest lucru nu este realizabil. Însă aceasta este calea pe care o vom urma.»

Nici una dintre aceste schimbări însă nu are șanse să fie adusă la bun sfârșit în viitorul apropiat. Toate încă sunt vulnerabile putând fi reversibile. Și ar fi nesăbuit să credem că se va renunța la stele roșii și în statele încă fidele stalinismului: Cehoslovacia, Bulgaria și România. Dar chiar și în urmă cu două

În octombrie, la aniversarea a 40 de ani de la fondarea Republicii Democratice Germane, Ceaușescu și liderul est-german Honecker s-au întâlnit pentru ultima dată FOTO: Arhivele Naționale

săptămâni, cine ar fi crezut că Germania de Est – piesa economică de rezistență a blocului estic potrivit pe-stroikăi – nu s-ar poziționa în mod automat în linia națiunilor comuniste conservatoare? Dar poate că încă se află în această linie. Până la urmă, noul lider comunist Egon Krenz este «prîntul moștenitor» al lui Erich Honecker, iar disidenții est-germani nu au nici un fel de așteptări în ceea ce privește conducere luminată a lui Krenz.

Pe de altă parte, însuși Gorbaciov era un membru loial al aparatului comunist, iar până la preluarea puterii nu era recunoscut ca având vederi reformatoare. În mai puțin de 24 de ore de la preluarea funcției, Krenz, fost responsabil cu armata și serviciile secrete, s-a întâlnit cu liderii bisericii protestante și le-a dat o serie de

asigurări, această biserică având legături cu diverse grupări neoficiale pro-democratice.

Aproape peste noapte, presa est-germană a pus la îndoială autoritatea și a cerut soluții pentru probleme pe care până acum nu le-au menționat. Joi, Neues Deutschland, publicația oficială, a scos un material de patru pagini care conținea păreri și critici din partea cetățenilor. Guvernul a anunțat că restricțiile de călătorie, un punct sensibil pentru germani, vor fi reduse, poate până la punctul în care fiecare cetățean va putea avea pașaport. Acest drept nu a fost niciodată acordat.

Deși Polonia, cu populara grupare muncitorească de opoziție, Solidaritatea, a fost mai mult în centrul atenției, Ungaria a fost cea care, săp-

tămăna trecută, s-a evidențiat cu cea mai curajoasă mișcare contrarevoluționară.

Parlamentul maghiar, dominat în continuare de comuniști, dar influențat puternic de elementul reformator venit chiar din interiorul partidului, a votat pentru revizuirea constituției și pentru un nou cod de legi.

Condușă de partidul comunist din 1949, acum Ungaria a devenit republică – dar nu „republică populară” – și democrație pluripartită. În primăvară se vor ține alegeri libere, și potrivit sondajelor, comuniștii vor fi spulberați. Polonia, unde în urma alegerilor sistemul electoral a garantat comuniștilor majoritatea indiferent de votul popular, nu va avea alegeri libere parlamentare decât peste patru ani. Atât Ungaria, cât și Polonia s-au angajat să construiască economia

bazându-se pe economia de piață.

Conducerea centralizată a industriei, subvențiile acordate sectoarelor ineficiente, numirea politică a directorilor, controlul prețurilor și persecutarea întreprinzătorilor privați vor dispărea. Deși maghiarii sunt mândri că se află în fruntea plutonului reformator, nu doresc să speculeze asupra consecințelor pentru restul blocului estic.

„Este dreptul spectatorilor, nu al actorilor, să aplaude sau să fluiera ceea ce văd pe scenă”, spune social democratul Ruttner.

Totuși Ruttner a fost mai explicit decât mulți dintre ceilalți lideri intervievați cu privire la obiectivele partidului, admitând că acestea sunt similare cu programele grupărilor de opoziție.

„Planul nostru este să nu participăm la exercițiile militare ale Pactului de la Varșovia”, a spus Ruttner. „Apoi probabil că vom părăsi alianța. După care dorim să obținem statului Finlandei și să stabilim o bună relație bilaterală cu Uniunea Sovietică, o relație de state prietene. Apoi le vom cere să își retragă forțele armate.”

Va trece mult timp până se vor auzi astfel de afirmații în Cehoslovacia, Bulgaria sau România.

Cei trei recalcitranti – liderii Milou? Jake? de la Praga, Todor Jivkov de la Sofia și Nicolae Ceaușescu de la București – au făcut recent promisiuni că nu se vor abate de la politica socialistă pură și că vor evita deviațiile periculoase.

România e mai izolată decât oricând, Ceaușescu persecutând chiar și înalți oficiali ai statului care au îndrăznit să îi adreseze o scrisoare în care critica politica regimului. Unul din proiectele totalitare ale lui Ceaușescu este să demoleze satele și să plaseze populația din mediul rural în cooperative de stat.

Bulgaria a reprimat firava mișcare de opoziție numită „Eco-Glasnost”, atrăgând critici din partea reprezentanților britanici care participa la conferința pentru medii care s-a ținut săptămâna aceasta la Sofia.

În ultima vreme Cehoslovacia a emis mesaje contradictorii cu privire la poziția pe care o va adopta.

Joi, Jan Urban, un bine-cunoscut disident, a fost avertizat că va fi dus în

fața justiției dacă își continuă activitățile politice. Tot săptămâna trecută, 15 membri cehoslovaci ai Comisiei de la Helsinki pentru drepturile omului, printre care un fost ministru de Externe, au fost reținuți și împiedicați să își țină întrunirea. Semnul că Jakes va destinde politica regimului poate veni săptămâna aceasta, cu ocazia aniversării Cehoslovaciei independente din 1918. Au fost emise avertismente cu privire la demonstrațiile publice.

Totuși, pe 14 octombrie, ministrul de Externe cehoslovac, Jaromir Johanes, a spus într-un discurs la Națiunile Unite că țara sa plănuiește să desfășoare o serie de schimbări „profunde” cu scopul democratizării și stabilizării economice.

Praga se va inspira din „experiența URSS și a altor țări socialiste”, a spus Johanes. Se pare că sfatul dat de Gorbaciov Berlinului de Est cu ocazia aniversărilor de 40 de ani – „Germania are nevoie de perestroika” –, dă roade în alte părți.

Ca și Germania de Est, Cehoslovacia a construit o economie viabilă, însă numai la standardele est-europene. A încercat să reducă birocrăția și să dea măcar iluzia competiției pentru posturile de conducere.

Relația dintre reforma economică și deschiderea politică este una complexă. Gorbaciov a constatat că nu poate face schimbări economice fără schimbări politice. Conducătorii Cehoslovaciei, însă, ar putea urma modelul Chinei, încercând cu orice preț să păstreze separarea între cele două.

Gravele probleme economice din Polonia și Ungaria par să fi întărit vederile politice ale cetățenilor.

Controversatul subiect, dacă și frații lor estici vor ceda în fața influențelor vestice, a fost ridicat de Gábor Roszik, membru al parlamentului maghiar din grupul moderat al Forumului Democrat Maghiar. Aflat în fața superbeii săli aurite din marmură, sala în care Ungaria a devenit democrație și deasupra căreia steaua roșie este acum neagră, acesta a spus: „Cred că celelalte țări socialiste vor urma Ungaria. Așa va fi. E doar o chestiune de timp”.

InfoMina

amintiri

Pas sprinten
mers ușor cu pantofi
„BANATUL”
FABRICA DE ÎNCĂLĂMÎNTE DIN TIMIȘOARA
str. Ștefan cel Mare nr. 58

ROMÂNIA ÎN PRESA INTERNAȚIONALĂ

Perspectivă diferite asupra reformei în blocul estic

(Urmare din pag. 1)

Polonia urmează calea democrației și a economiei libere de piață, cu o vigoare născută din disperarea față de situația economică. România în schimb, deși este profund afectată de o criză alimentară și de o inflație galopantă, ține cu dinții de politica socialistă.

Cehoslovacia și Ungaria au o situație economică ceva mai bună, însă Cehoslovacia îi intermizează pe disidenții cu vederea democratică, în timp ce Ungaria spune că de anul viitor aceștia vor putea candida pentru funcții publice.

Germania de Est, considerată a fi profund atașată de politica comunistă, este într-o aparentă derivă în această mare imprevizibilă de ideologii, punând-o pe cea comunistă sub semnul întrebării.

Oficialii est-germani l-au îndepărtat pe Erich Honecker doar după ce protestele s-au înmulțit și valurile de emigranți s-au investit în conducerea socialistă a partidului într-o situație foarte jenantă.

Noul lider, Egon Krenz, în vârstă de 52 de ani, a fost și el identificat cu facțiunea dură din partid, dar în

primele zile ale mandatului a încercat să dea impresia de conciliere. Iar sâmbăta a fost citat ca spunând că pot exista „învățămintele importante” de tras din reformele lui Gorbaciov.

Între timp, Gorbaciov continuă să conducă Uniunea Sovietică pe drumul anevoios al deschiderii politice și economice descentralizate.

Gorbaciov, care trebuie să înfrunte atacurile la adresa politicilor sale și se confruntă și cu problema disputelor etnice din republicile sovietice, a spus că nu se va interfera în deciziile membrilor Pactului de la Varșovia.

Chiar și așa, Moscova se presupune că va fi de partea Germaniei de Est, a Cehoslovaciei și a altor țări din Europa de Est care continuă să considere „rolul de conducere” al partidului drept sacrosanct.

În Germania de Est, Noul Forum și alte grupări de opoziție au folosit vizita lui Gorbaciov din această lună pentru a face presiuni în privința reformei.

„Dacă nu ar exista Gorbaciov, membrii Noului Forum ar fi deportați sau băgați la închisoare”, spune expertul Est-Vest de la Universitatea

din Mainz, Josef Janning.

Țările occidentale s-au arătat dispuse să ajute acele țări care se angajează să realizeze reforme politice și economice. Joi, Statele Unite au aprobat suma de 837 milioane de dolari ca ajutor economic pentru Polonia și Ungaria, aproape dublul celei solicitate de Casa Albă.

„Doar economia de piață și doar comerțul liber pot rezolva problemele economice disperate ale țărilor din Est”, a spus săptămâna trecută într-un discurs ținut la Frankfurt Robert A. Mosbacher, secretarul secretariatul SUA pentru comerț. În ciuda declarațiilor sunt totuși de așteptat probleme, apelurile capitaliste pentru o economie liberă de piață izbindu-se de socialismul dur care conduce acum Europa de Est.

Schimbările au creat tensiuni între țările comuniste conservatoare și cele progresiste. În luna septembrie Ungaria și-a înfuriat aliatul din Pactul de la Varșovia, Germania de Est, deschizându-și granițele refugiaților est-germani. Deși puterea Ungariei a dezmembrat partidul comunist într-un cese simbolic, figurile principale rămân la conducerea noului Partid Socialist.

Polonia este neliniștită de perspectiva devenirii primei țări din blocul estic condusă de comuniști și se confruntă cu posibile turbulențe provocate de implementarea măsurilor de austeritate. Între timp, comuniștii controlează în continuare Comerțul extern, Apărarea, Internele și ministerul Transporturilor.

La nivel declarativ, Bulgaria promovează reforma și a introdus o serie de schimbări economice timide, însă nu are șanse să se reformeze în profunzime avându-l la putere pe liderul său în vârstă de 78 de ani, Todor Jivkov.

În Cehoslovacia, guvernul comunist a răspuns în ianuarie valului de proteste pro-democratice prin reprimarea mascată a liderilor activiști.

În România, președintele Nicolae Ceaușescu refuză orice compromis, în ciuda lipsurilor cronice de alimente și combustibil, lăsându-i în timpul iernii pe oameni să tremure de frig în case.

InfoMina

SUGESTII, SESIZĂRI, RECLAMAȚII

Luați, că pleacă trenul!

Duminică dimineața, la choșcul 4 al ICR1 din incinta Gării de Nord, mai exact, pe peronul dintre liniile 6 și 7 se vinde ruladă, papanăși și fursecuri ambalate în celofan. Se mai bea sirop și se mai vinde plăcintă cu brânză, 3,50 lei bucată. Aceasta din urmă a sosit pe o tavă și trebuie ambalată pe loc. Deverul e mare. Pleacă probabil ultimul tren pe distanță lungă și oamenii se grăbesc să-și ia ceva provizii pe drum. Și cum pe aproape nu vedem clește sau scafă cu care indeobște se servesc cefele de produse, așteptăm ca cineva să ceară plăcintă. Cere. Vanzatoarea Livia Busbulas ia două bucăți cu amândouă mâinile și le pune într-o hârtie.

Nu folosiți un clește, o lopățiță, de ce le luați cu mâna?

Nu vedeți? Am mâinile tot timpul în apă. Sunt curată.

Ne aruncă o privire jignită. Noi aruncăm o privire mirată. Apa de pe mâinile tovarășei Busbulas provine de la spălarea paharelor în care s-a băut sirop. Cu aceleași mâini ude, vânzătoarea mai primește banii și dă restul. Unul din pahare este atât de ciobit încât nu știm cum poate fi spălat. Spălarea paharelor se face sub un robinet prin două mișcări scurte, mai mult simbolice, care au probabil darul să liniștească pe cei care nu știu că, deși nu se văd, microbii de diferite specialități, sunt într-un număr atât de mare încât tovarășea Busbulas nu i-ar putea număra nici pe două luni.

Leșim din gară. În fața cofetăriei

Nord, în stradă, mai tânăra Gabrilela Costache vinde suc și gogoși. Și dănsa are mâinile ude de la sticlele de suc care stau într-o cădiță cu apă. Și dănsa primește bani. Ia gogoșile cu mâna și le pune într-o hârtie.

Gogoșile îi sunt aduse din cofetărie în niște navete care sunt puse direct pe trotuar.

N-aveți o furculiță, un clește? De ce le luați cu mâna? Întrebăm din nou, cu riscul de a deveni stereotipi.

Nu mi-au dat dinăuntru. Gabriela Costache are ecuson. Responsabila unității, Maria Popescu e în magazin. Una din vânzătoare muta dintr-o tavă în alta niște cunulețe-fursecuri. Mânjindu-și degetele, le mai lingă din când în când. N-am putut afla numele dănsiei pen-

tru că a dispărut cu tava.

Tovarășe responsabilă, trimiteți, vă rog, un clește în stradă. Spune că nu i-ați dat.

Ea nu știa să-și ia? A venit acum și și-a luat unul. Vă rog eu s-o iertați de data asta. Vă promitem că nu se mai întâmplă.

Ne gândim că șansa de a nu se mai întâmpla e mai mare dacă scriem decât dacă nu scriem. Oare tovarășea Popescu ar ierta, de exemplu, pe actorul care ar juca pe Hamlet și care ar apărea pe scenă spunând că nu i sa dat costumul și în seara aceea va juca în trening? Sau pe noi, dacă am scoate revista cu două pagini albe?

Dar ceea ce ni se pare mai curios este faptul că nici unul din cumpărători n-a simțit nevoia să protesteze pentru felul în care a fost servit. O simplă atenționare din partea unuia ar fi rezolvat pe loc neajunsul. Neglijența nu se tratează cu nepăsare ori blazare.

Oprea Georgescu
Flacăra, nr. 43/1989

FELURITE

ORIZONTAL: 1) Introduse în calculator. 2) Identice – Oficiu (abr.). 3) Arges în codul rutier – Știu să se chivernisească. 4) Zăpadă – Tot așa. 5) Cifre de plan. 6) Compus organic – Imaculate. 7) Pomadă – Trust de alimentație publică (abr.). 8) Pentru încasări – Dispoziție testamentară. 9) Suprafețe agricole – Drumuri modernizate. 10) Realizate.

VERTICAL: 1) Stabiliți. 2) Înviorare. 3) Miori – Cod genetic – Rând. 4) Gospodăria transport electric (abr.) – Deloc. 5) A perfecționare pregătirea profesională – Primii pionieri! 6) Poem – Proiect. 7) Părghie de declanșare a unor mecanisme – Magazin bucureștean. 8) Aprobat oficial. 9) Volum – În probă! – Fire. 10) Au rezultate bune.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									

Informația Bucureștiului 1989